

В першому розділі монографії дана детальна оцінка основних тенденцій бідності у країнах Східної Європи та Центральної Азії, визначено основні чинники та профілі бідності у цих країнах.

У другому розділі дана комплексна оцінка бідності в Україні за різними критеріями, оцінено ризики бідності (прості та комбіновані) домогосподарств України залежно від їх демографічної структури, визначено групи домогосподарств з найвищими ризиками бідності. Проаналізовано профілі української бідності.

Третій розділ присвячений дослідженню впливу демографічних та соціально-економічних чинників на ситуацію з бідністю в країні та регіонах. Особливої уваги заслуговують розроблені моделі впливу різних чинників на зміну рівня бідності у часі та модель регіонального рівня бідності. Проведений у цьому розділі аналіз доводить впливовість саме демографічних показників на рівень бідності та визначає найбільш важливі з них.

У четвертому розділі представлена методика побудови карти бідності України за адміністративними районами та містами обласного підпорядкування, проведено розрахунки за цією методикою за даними Всеукраїнського перепису населення 2001 року. Крім того, розроблена методика протяжки даних карти бідності на міжпереписний період та побудовані карти бідності за 2006 рік. Також була проведена комплексна оцінка бідності в цілому по Україні та у регіональному розрізі. Заслуговують на увагу аналіз становища різних категорій сімей та запропоновані заходи щодо подолання бідності.

У додатках наведені як карта бідності України, так і відповідні карти по кожному регіону за 2001 та 2006 рр.. Крім того, вони містять різноманітний матеріал, який ілюструє методику побудови карти бідності та протяжку даних на міжпереписний період.

Структура роботи цілком логічна та послідовна, вона виконана на високому науковому рівні. Монографія є узагальненням багаторічного досвіду колективу авторів у дослідженні бідності. Книга призначена для фахівців у галузі соціальної економіки, як науковців, так і практичних працівників. Окремі положення монографії можуть бути використані у вищих навчальних закладах при підготовці аспірантів та студентів.

***І.В. КАЛАЧОВА, доктор економічних наук,
Державний комітет статистики України***

СІМ'Я ТА СІМЕЙНІ ВІДНОСИНИ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ⁴

Як структуроформуюча система суспільного життя сім'я фокусує всі кардинальні зрушення, що відбуваються в соціумі. Сім'я є одним із головних хранителів та трансляторів ідеалів, цінностей і морально-етичних норм. Сім'я в сучасній Україні – це інститут, який невинно змінюється, оскільки увесь час перебуває під тиском соціально-економічних обставин.

---

⁴ Сім'я та сімейні відносини в Україні: сучасний стан і тенденції розвитку. Колективна монографія. – К.: ТОВ «Основа–Принт», 2009. – 248 с.

Попри трансформацію і ослаблення певних традиційних функцій, сім'я і нині залишається тим основним осередком українського суспільства, який забезпечує відтворення населення. Тож дослідження процесів її формування та змін у її складі є доволі важливим для визначення демографічних перспектив країни й для розробки соціально-демографічної політики. З огляду на це, є нагальна потреба у дослідженні стану сучасної сім'ї та сімейних відносин, чому і присвячена колективна монографія «Сім'я та сімейні відносини в Україні: сучасний стан і тенденції розвитку», яка щойно вийшла друком.

Видання підготовлено за матеріалами переписів населення, вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України та результатами проведеного у квітні 2009 р. спеціального вибіркового соціально-демографічного обстеження населення дітородного віку «Сім'я і сімейні відносини».

У роботі дана характеристика основних функцій сучасної сім'ї та процесу їх трансформації у новітній демографічній історії країни. Автори розглядають структуру і типи сімейних об'єднань в Україні, процеси формування сімейного складу населення, питання взаємодії сім'ї з іншими соціальними інститутами, вплив соціально-економічних явищ та процесів на життєдіяльність сімей. Видання містить також результати досліджень матеріального становища та умов проживання різних категорій сімей в Україні.

У монографії висвітлюються такі важливі питання, як формування взаємовідносин та розподіл обов'язків у сучасній сім'ї. Аналізуються дітородні орієнтації населення та проблеми утримання і виховання дітей в українських сім'ях. Обґрунтовуються форми сімейних зв'язків батьківського і прабаб'яківського поколінь, аналізуються зв'язки між мірою матеріальної та побутової допомоги дорослих дітей батькам.

На матеріалах соціально-демографічного обстеження досліджується роль і місце сімейних цінностей у системі ціннісних орієнтацій населення, становлення нових форм шлюбно-сімейних стосунків в Україні.

У роботі відображено також результати узагальнення зарубіжного та вітчизняного досвіду сімейної політики, оцінки населенням заходів сімейної й пронаталістської політики в Україні. Видання містить деякі рекомендації щодо вдосконалення сімейної політики у нашій країні.

Монографію адресовано демографам, економістам, фахівцям з державного управління, соціальної політики, викладачам, аспірантам та студентам, усім небайдужим до соціально-демографічної проблематики читачам.

Підготувала Бялковська В.Г.